

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. I. Quid, & quotuplex sit, & quando institutum Eucharistiæ
Sacramentum?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

mus ejus Essentiam, Unitatem, & Institutionem: Secundo necessitatem, & obligationem illud sumendi: Tertio materiam: Quarto formam: Quinto effectus: Sexto subjectum: Septimo dispositionem ex parte animi requisitam: Octavo dispositionem ex parte corporis: Nono de tempore, loco, & aliis ad Eucharistiam spectantibus: Ultimo de Ministro.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex sit, & quando institutum Eucharistiæ Sacramentum?

- I. Variis nominibus a SS. Patribus hoc Sacramentum appellatur
- II. Variisque figuris in lege veteri fuit adumbratum.
- III. Ex hujus Sacramenti definitione sequitur, quod constituatur ex corpore, & sanguine Christi Domini, ex speciebus Sacramentalibus, atque etiam ex verbis consecratoris.
- IV. Non tamen ex sumptione, seu usu.
- V. Eucharistia dumtaxat est Sacramentum permanens, quatenus ejus materia proxima permanet physice, & verba moraliter.
- VI. Non est multiplex hoc Sacramentum, sed unum specie atoma.
- VII. Multiplicitas numerica hujus Sacramenti unde desumatur? Et an a pluribus particulis simul sumptis gratia uberior causetur?
- VIII. Quando, & quomodo Christus hoc Sacramentum instituerit?
- IX. Et quem ad finem?

I. **U**T præstantiam tanti Sacramenti explicarent Patres, & Doctores, innumeris illud nominibus appellarunt: Dicitur enim Primo *Eucharistia* græce, quod latine sonat Bona gratia, tum quia continet Christum plenum gratiæ, & veritatis; tum etiam quia in gratiarum actionem consecratur; tum demum quia uberrimam gratiam confert: Se-

cundo dicitur *Sacra Synaxis*, hoc est Collecta societas; quia fideles per hoc Sacramentum, tamquam unius corporis membra cum Christo capite uniuntur. Dicitur *Sacrum Viaticum infirmorum*, quia viam parat ad gloriam, juxta illud Psal. 49. *Sacrificium laudis* (hoc est Eucharistia) *honorificabit me, & illic ier, quo ostendam illi salutare Dei*: Appellatur *Sacramentum corporis, & sanguinis Domini, Primum, & Sacrosanctum mysterium, Consummatio Sacramentorum, Panis vita, Esca spiritualis, Cæna Domini, Pharmacum immortalitatis, Gloria Dei, & aliis nominibus apud Suar. part. 3. quæst. 73. art. 4., & Filiuc. unde merito nuncupari solet Sanctissimum, Augustissimum, Venerabile Sacramentum.*

II. Fuit etiam variis figuris in lege veteri adumbratum: Primo per Agnum paschalem, qui Christum, ut hostiam, & ut cibum significabat: Secundo per Panes propositionis, & præsertim per oblationem panis, & vini factam a Melchisedech: Tertio per Sacrificia, expiationes, & holocausta illius legis: Quarto per Manna, quod pluit de Cælo peregrinantibus in deserto, quod omne delectamentum in se habebat: Quinto per Panem Eliæ, qui tantum robur dedit comedenti: Sexto per Panem hordeaceum, qui evertit castra Madian, ut videre est apud eundem Suar., & D. Th. quæst. 73. art. 6.

III. Quæritur nunc primo, quid sit Eucharistia, & in quibus consistat?

Respondeo, esse Sacramentum, quod sub speciebus panis, & vini vi consecrationis continet corpus, & sangu-

guinem Christi Domini ad nutritionem vitæ spiritualis datæ per baptismum. Hæc definitio colligitur ex Trident. sess. 13. cap. 2., & est adæquata per genus, & differentiam; nam genus est ratio Sacramenti, quæ est communis omnibus; differentia vero sunt ea, quæ sequuntur, per quæ a reliquis Sacramentis differt.

Ex quibus sequitur primo ex D. Th., Con., Bonac., Trull., Corpus Christi Domini constituere Eucharistiam. Probat: hoc Sacramentum est cibus animæ, non ratione specierum, sed ratione corporis Christi, ut habetur Joan. 6. *Panis, quem ego dabo, caro mea est: Caro mea vere est cibus*, &c.; & ideo Trident. sess. 13. cap. 5. docet, huic Sacramento deberi cultum latriæ.

Neque dicas, Corpus Christi significari a speciebus: ergo non constituit hoc Sacramentum: sicut ablutio interna, seu emundatio ab originali, quæ significatur in baptismo, non constituit baptismum. Nam potest aliquid significari, & simul constituere Sacramentum, ut dolor in Sacramento Pœnitentiæ, qui significatur a Confessione. Cæterum sicut in aliis Sacramentis datur Sacramentum tantum, res tantum, & Sacramentum simul, & res, prout explicavimus quæst. 1. art. 6. num. 5.: ita in hoc Sacramento species panis dicuntur Sacramentum tantum, quatenus solum significant Christum sub iis contentum per modum cibi, & non significantur; Gratia dicitur res tantum hujus Sacramenti, quia solum significatur, non significat; Corpus Christi dicitur res simul reſectiva animæ, & Sacramentum, quia significat gratiam reſectivam, & significatur a speciebus.

Sequitur secundo, Eucharistiam constitui etiam a speciebus panis, & vini. Probat: quia Sacramentum debet esse signum sensibile; solæ autem

Pars V.

species sunt sensibiles in hoc Sacramento: ergo debet constitui etiam a speciebus. Adde, Corpus Christi contineri in hoc Sacramento ex Trident.; nihil autem in se ipso continetur: ergo species sunt Sacramentum, in quo Christus continetur sensibiliter, & demonstrabiliter; atque adeo species constituunt Sacramentum.

Sequitur tertio contra Sot., & Con. Verba consecratoria esse partem essentiali hujus Sacramenti, & non merum requisitum, aut causam extrinsecam. Ratio est, quia quodlibet Sacramentum constat rebus & verbis, quæ significant effectum spirituale ab iis causatum: ergo etiam Eucharistia. Adde, Eucharistiam in fieri constare ex verbis consecrationis, ut patet; (quia non minus verba, quam species panis, & vini significant Christum Dominum, ut cibum nutritivum animæ) ergo etiam in facto esse: nam eadem sunt constitutiva Sacramenti in fieri, & in facto esse; aliter non esset idem Sacramentum, quod fit, & quod perseverat.

Neque dicas, transactis verbis perseverare integrum Sacramentum: ergo non constituitur verbis in facto esse. Nam verba perseverant moraliter, quoties Sacramentum perseverat; sicut quando confertur absolutio, perseverat moraliter confessio, quæ constituit Sacramentum Pœnitentiæ; & consensus unius conjugis sæpe perseverat tantum moraliter, quando per adventum alterius consensus constituitur Sacramentum Matrimonii. Dicuntur autem moraliter perseverare verba consecratoria, quatenus adhuc perseverat eorum significatio, & exigentia corporis Christi sub illis speciebus ad nutriendam animam; sicut etiam quatenus illæ causant moraliter gratiam in suscipiente Eucharistiam.

IV. Sequitur quarto, sumptionem, seu usum, non constituere hoc Sacra-

F 3

men-

mentum, ut communiter docent contra Aureol. Probatur; quia ex Tridentina consecratione habetur in hoc Sacramento Christus Dominus: ergo ex Tridentina ante susceptionem habetur constitutum Sacramentum; atque adeo sumptio est solum requisitum, seu applicatio virtutis activæ, ut hoc Sacramentum gratiam causet: Aliter ante sumptionem non deberet adorari.

Dices: Sacramentum consistit in eo, quod Christus Dominus instituit, & fieri præcepit: atqui non solum instituit, & fieri præcepit consecrationem, sed etiam susceptionem: ergo consistit etiam in susceptione.

Confirmatur, quia Sacramentum est signum sensibile significans practice gratiam ex promissione Christi: atqui non solum consecratio, sed etiam sumptio est huiusmodi: Christus enim Dominus promisit gratiam manducanti: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*: ergo sumptio constituit Sacramentum. Quamvis autem ante sumptionem habeatur constitutum Sacramentum, poterit saltem dici, quod sumptio sit pars integralis; sicut est satisfactio in Sacramento Pœnitentiæ.

Respondeo, nego majorem: non enim omnia, quæ Christus præcepit fieri relate ad Eucharistiam, sunt partes Sacramenti: Sicut enim in baptismo dixit: *Euntes docete omnes, baptizantes eos*: & tamen doctrina non est pars Sacramenti: ita quamvis dixerit: *Accipite, & manducate*, non per hoc usus Eucharistiæ erit pars Sacramenti.

Ad confirmationem nego sumptionem esse signum practicum gratiæ, seu habere vim causativam gratiæ, cum id non habeatur neque ex Scripturis, neque ex Conciliis, neque ex Patribus. Verum quidem est, quod posita sumptione causetur gratia, sed falsum est, quod vis causativa gratiæ sit in ipsa sumptione: hæc

enim solum est applicatio virtutis activæ, quæ est in ipso Sacramento. Quare quando dicitur, *Qui manducat meam carnem habet vitam æternam, ly manducare* ponitur ut conditio, non ut vis vivificandis; sicut cum dicitur, *Qui accedit ad ignem, calefit*, accessus ponitur ut conditio, non ut vis calefactiva, quæ est in solo igne: Neque potest dici, quod manducatio sit solum pars integralis; Primo, quia in hac re nihil affirmandum sine autoritate; cum totum pendeat unice ab Institutione Christi Domini, quæ nobis solum per Scripturas, Concilia, & sensum Ecclesiæ innotescit: Secundo, quia si esset pars Sacramenti, esset pars essentialis, & non integralis; Siquidem essentialiter requiritur manducatio, ut Eucharistiæ causet gratiam; Contra vero, ut causetur gratia in Sacramento Pœnitentiæ, non requiritur satisfactio; & ideo satisfactio potest esse pars tantum integralis, non essentialis.

V. Sequitur ultimo, distingui hoc Sacramentum a reliquis, non solum quia habet constitutiva, & effectus diversos, sed etiam quia materia proxima hujus Sacramenti est quid permanens; sicut etiam ipsa forma permanet moraliter, quousque permanet Christi corpus sub speciebus ab ipsa forma causatum: non secus ac moraliter permanet electio Pontificis, verbi gratia, vivente Pontifice: Et ideo dicitur esse Sacramentum permanens, quia ante usum est perfectum; reliqua vero Sacramenta consistunt in solo usu, & solum dum fiunt, recipiuntur: Præterea materia reliquorum Sacramentorum est solum quid sensibile; hujus vero Sacramenti materia est, præter species panis sensibiles, etiam corpus Christi Domini, quod per species panis fit demonstrabile, dicendo, *Hoc est corpus Christi*.

VI. Quæ:

VI. Queritur secundo, Utrum hoc Sacramentum debeat dici unum, an multiplex specie?

Respondeo, debere dici unum specie atoma, seu infima; nam licet panis, & vinum specie differant; quia tamen in hoc Sacramento utrumque ordinatur ad eundem finem specificum, videlicet ad refectioem animæ per modum convivii, quod ex pane, & vino integratur, ideo est una specie: Non secus ac Sacramentum Ordinis dicitur unum, quamvis a Subdiaconatu, Diaconatu, Presbyteratu integretur; quia omnia ad eundem finem ordinantur. Illud tamen est discrimen inter Sacramentum Ordinis, & Eucharistiæ, quod qui recipit, verbi gratia, diaconatum, non recipit gratiam illam, quæ est propria Presbyteratus: Contra vero qui solas species panis manducat, eandem specie gratiam recipit, ac qui manducat simul, & bibit, etiamsi verum esset, quod majorem extensive gratiam recipiat, qui sub utraque specie communicat; sicuti eandem specie gratiam recipit, qui semel communicat, ac qui bis, quamvis majorem extensive gratiam recipiat, qui communicat bis: Nam per species solius panis solum representatio convivii est partialis, & inadequata; gratia tamen refectiva ex institutione Christi Domini est omnino ejusdem rationis, quæ confertur a solis speciebus panis & quæ a solis speciebus vini, & consequenter quæ ab utrisque: Quicquid sit, utrum gratia Sacramentalis, seu auxilia, quæ conferuntur manducantibus hostiam, differant a gratia Sacramentali, seu ab auxiliis, quæ conferuntur bibentibus calicem, juxta illud Psal. 103. *Vinum letificat cor hominis, & panis cor hominis confirmat*; Quod Scholastici discutunt, & nos in Cursu Theologico disp. 4. qu. 8. de Eucharistia agentes partem affirmantem probabiliter

sustinuimus: & in calce articuli quinti hujus quæstionis fusius id prosequemur.

VII. Queritur tertio, Undenam desumatur multiplicitas numerica hujus Sacramenti?

Respondeo, desumi a multiplicitate specierum, non physica, sed morali; Quare plures hostiæ in eadem pyxide dicuntur esse unum Sacramentum; & sacerdos, qui sumit in missa hostiam in tres partes divisam, non dicitur sumere tria Sacramenta, sed unum; quia illæ tres partes, licet sint physice divisæ, sunt tamen moraliter unum, eo quod faciunt unum cibum; & e converso, si eadem hostia divisam in tres partes a tribus manducetur, dicuntur esse tria Sacramenta, quia per triplicem illam manducationem fit moraliter triplex, hoc est triplex cibus. Ex quo sequitur, quod non majorem gratiam recipiat, qui recipit simul plures particulas, quam qui unam tantum; nam moraliter est unus cibus, tam si una, quam si centum particula simul sumantur; Quamvis per hoc, quod Christus Dominus magis sit in stomacho illius, qui recipit plures particulas, possit majorem successive gratiam causare ex opere operato, si vera est illa opinio Suar. disp. 63. sect. 4. & 5. Con. quæst. 79. ar. 1. dub. 2. & Bonac. disp. 4. quæst. 4. punct. 2. quod Christus Dominus in stomacho existens tamdiu gratiam causet ex opere operato, quamdiu ad illam se disponit per actus meritorios, qui communicavit. Sicut autem non recipit majorem gratiam, qui plures particulas simul sumit, vel majorem hostiam; ita juxta sententiam D. Th. quæst. 80. art. 12. ad 3. contra Palaum, Vasq. Lugo disp. 12. sect. 3. & alios, nec majorem gratiam sumit, qui sub utraque specie communicat, ac qui sub una tantum; quia uterque

unum Sacramentum recipit per hoc, quod semel reficiatur.

Illud tamen est discrimen inter duas particulas simul sumptas, & inter species panis, & vini sumptas in eadem Missa; quod duæ illæ particulae dicuntur ita esse unum Sacramentum, ut non dicantur esse duo Sacramenta partialia. Contra vero species panis, & vini in eadem missa sumptæ dicuntur esse unum Sacramentum compositum ex duobus Sacramentis partialibus; quia cum diversimode significant refectionem spiritualem species panis, & species vini, (illæ scilicet per modum cibi, istæ per modum potus) ideo habent non solum distinctionem physicam, sicut habent duæ particulae, sed etiam quandam diversitatem moralem, qua possint dici duo Sacramenta non quidem totalia, (cum per modum unius sumantur, ac in eodem convivio) sed partialia.

Sequitur demum ex dictis, quod qui sub una tantum specie communicat, integram sumit refectionem, quamvis non integre representatam: & in hoc sensu dici potest, quod non sumat integrum Sacramentum, quatenus non sumit species omnes hoc Sacramentum integrantes, quæ representant refectionem animæ per modum Convivii, quod ex cibo; & potu integratur; esto integrum sacramentum sumat relate ad refectionem animæ, seu gratiam ab hoc Sacramento causatam.

VIII. Quæritur quarto, quando, & quomodo fuerit Eucharistia instituta?

Respondeo, de fide esse, quod instituta fuerit a Christo Domino, in qua nocte tradebatur, hoc est decima quarta die Lunæ vicinioris æquinoctio verno die Jovis, quando juxta legem Moysis comedendus erat agnus paschalis. Tunc enim, ut notat Henr. lib. 8. cap. 58., & fusc Con.

disp. 74. art. 4. post cenam legalem agni (ut figura præmitteretur veritati) lavit pedes discipulorum, & cænantibus illis, (hoc est Apostolis, ut habet Scriptura, videlicet cæna usuali, & communi, in qua intinxit Judas manum in paropside cum Christo) instituit hoc Sacramentum, & Sacrificium incruentum, celebrando primam missam cum duodecim Apostolis, etiam cum Juda proditore, quos omnes sua manu communicavit. Unde clare colligitur, Christum Dominum celebrasse in azymo, ut tenet Ecclesia latina, non in fermentato, ut tenet Ecclesia græca; quia cum instituerit hoc Sacramentum prima die Azymorum, quando scilicet vetitum erat comedere fermentatum, & cum panem usualem consecraverit, sequitur, quod non nisi azymum consecravit; Aliter deberet dici Christus prævaricator relate ad illam legem, si fermentato usus fuisset. Ex quibus sequitur, ut advertit Becanus ex Maldonato, quod primo fuerit cæna legalis, secundo cæna communis, tertio lotio pedum, quarto cæna eucharistica, quinto discessio Judæ, sexto concio Domini; quamvis Suar. disp. 41. velit, quod cæna communis fuerit post Eucharistiam.

IX. Quæritur quinto, ad quem finem Christus Dominus hoc Sacramentum instituerit.

Respondeo, primum finem fuisse, ut passionis recordaremur; dixit enim: *Hoc facite in meam commemorationem.* Secundo, ut suam corporalem præsentiam nobis relinqueret, juxta illud, *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi:* Tertio propter realem, & moralem unionem membrorum cum suo capite, & inter se, hoc est fidelium cum Christo, & inter se ipsos: Realis unio explicatur per realem propinquitatem, & contactum inter corpus

pus nostrum, & Christi mediis speciebus; Moralis, seu affectiva unio per vinculum charitatis, quo & cum Christo jungimur, & inter nos propter Christum; juxta illud Apost. *Unum corpus sumus, quia de uno pane, & de uno calice participamus*: Ad hanc autem unionem significandam apte legitur pro materia consecrationis remota panem, qui fit ex pluribus granis, & vinum, quod ex pluribus uvis simul unitis.

ARTICULUS II.

De necessitate Eucharistia, & obligatione illam sumendi.

- I. Eucharistia sumptio non est necessaria necessitate medii ad salutem.
- II. Neque ad perseverandum in gratia.
- III. Etiam adulti obligantur praecepto divino sumendi, Baptismo prius suscepto, Eucharistiam.
- IV. Praeceptum divinum procul dubio obligat ad sumendam Eucharistiam in mortis articulo.
- V. Quid si quis mane communicarit, & vespere incidat in articulum mortis?
- VI. Num possit Ecclesia privare reum aliquem Sacro Viatico ad alios periterrefaciendos?
- VII. Sapienter etiam in vita ex divino praecepto tenemur Eucharistiam sumere.
- VIII. Praeceptum Ecclesiasticum quos, & pro quando obliget ad communionem?
- IX. Pueris, & amenibus ab infantia ne in articulo quidem mortis Eucharistia administratur. Quid de pueris post usum rationis, ac de semisatis?
- X. Impediti ne tempore Paschali communicent, ad quid teneantur,

I. **D**Uplex, ut diximus, cum de Sacramentis in genere, dari potest necessitas in re praesenti, altera medii, altera praecepti: Videntur nunc, An Eucharistia sit necessaria necessitate medii? Et pro quando sit necessaria necessitate praecepti divini, pro quando Ecclesiastici? Certum enim est apud omnes, non solum Ecclesiam obligare fideles ad communionem paschalem, sed etiam independenter a praecepto Ecclesiastico dari praeceptum divinum de communionem sumenda; cum Christus Dominus post institutionem Sacramenti dixerit Lucae 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* & Joanne 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, non habebitis vitam in vobis.*

Quaritur itaque primo, An Eucharistia sit necessaria necessitate medii ad salutem?

Respondeo cum communi apud A-mic. negative: Illud enim Sacramentum dicitur necessarium necessitate medii, quod non ratione obligationis per praeceptum inducta, sed ex natura sua, posita institutione Christi Domini, connexionem habet cum salute, atque adeo sine quo etiam invincibiliter ignorato finis obtineri non potest; sed Eucharistia non est hujusmodi: nam parvuli etiam sine Eucharistia post baptismum salvantur, ut definit Trident. sess. 22. can. 4. ubi habet: *Si quis dixerit, parvulis, antequam ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse Eucharistiam, anathema sit.*

Confirmatur, quia Eucharistia non potest esse necessaria, nisi illis, qui possunt illam manducare spiritualiter, videlicet per actus fidei, charitatis, poenitentiae, &c.; sed parvuli non possunt sic illam manducare spiritualiter; ergo illis nullatenus est necessaria. Neque est necessaria adultis necessitate medii in re suscepta. Nam propter eandem rationem deberet esse neces-